

Varvsminne

En pensionär "med många år på nacken" har tillstållt Varvet Runt följande minnesanteckning från sin anställning.

Då minnesbilderna är många och dyker upp ganska osammanhängande samt för min del rätt sporadiskt låter jag första bästa minne komma "Varvet Runt" läsare till del. Följande historia kan dock ge en liten inblick i livet på en verkstad den gången. Tiden var före kriget, jag skulle tro i början på 30-talet.

Platsen är maskinverkstaden. Där verktygsverkstaden nu är belägen, fanns då en svarvavdelning och där trappan nu kommer upp, var förmanskammare. I denna satt förman Thörnkvist, som hade hand om en filaravdelning på just samma plats, där den nuvarande efter växlande öden åter hamnat. I denna kammare satt också förman Per Bogren och han skötte svarvaravdelningen. Bogren var en av varvets mest originella arbetsledare. En bok om hans öden och äventyr på jobbet skulle säkert bli en best seller.

En dag var det stopp i vasken på kammaren. Under årens lopp hade avloppsröret fullständigt grott igen. Så kunde

man ju inte ha det. Förman Bogren hade en lidelse här i livet — att städa, städa, putsa och göra fint. Många generationer lärlingar har under hans energiska ledning putsat och skurat till förtvivlan.

— Hundan, sa Bogren, inte en droppe rinner ner. Men att ringa efter hjälp från till exempel rörverkstaden var inte vanligt på den tiden och skulle aldrig falla förman Bogren in. En glöd tändes i hans öga, han ropade på en svarvare som stod i närheten.

— Phil, hör han, kom ska han få si! Jaha, Phil fick skaffa en luftslang, som räckte in till vasken. Förman Bogren hade många goda idéer och 6 kilos lufttryck skulle säkert få avloppet rent. Bogren höll själv slangen mot avloppsröret i vasken, Pihl placerades vid luftkranen och på givet tecken släppte han på. Effekten var storartad, på någon sekund var genomloppet fritt och luften blåste obehindrat igenom.

— Det var hundan vad det gick bra,

sa Bogren, Phil: hör han, släpp på ett tag till!

I nedre maskinverkstaden, rakt under Bogrens och Thörnkvists kammare, på ungefär samma plats där de nuvarande kontorslokalerna befinner sig, fanns på den tiden en verkmästarekammare. Där residerade Bogrens chef, verkmästare Axel Carlsson. Denna kammare var, mätt med nuvarande mått, ganska blygsam till sin storlek, men väl dimensionerad för dess mäktige innehavare, som till sin kroppshydda var en ganska oansenlig man. Men hans makt var stor, hans intelligens knivskarp och han höll sin verkstad i ett fast grepp, där varje man och varje minut hölls under kontroll. På ett undantag när — förman Bogren slingrade sig ofta ur hans grepp och handlade mera spontant. Det hjälpte inte att verkmästare Carlsson sträckte på sig och fjädrade på tå samt talade hårda ord, förman Bogren gick sin egen väg.

Just nu satt verkmästaren på sin kammare och dryftade arbetets besvärligheter med verktygsavdelningens explosivt spontane verkmästare Gäderlund. Denne gick på den tiden klädd i så kallade golfbyxor och med lindade ben. Läger jag så till att formen på hans ben skulle ha gjort en vilda västerncowboy grön av avund, så förstår man att verkmästare Gäderlund utgjorde ett färgstarkt inslag i verkstadsbilden.

Gubbarna vid sina svarvar kastade då och då förstulna blickar in på kammaren. Det vakande ögat blundade en smula, de båda verkmästarna var inbegripna i en livlig diskussion. Man hade minskat något på takten, man kanske pratade ett ord med närmaste granne. Det var ganska lugnt på verkstaden.

Men plötsligt — de förstulna ögonkasterna fastnade stelt på kammaren. Gubbarnas ansikten uttryckte en skräck-

blandad förvåning som inför något otroligt. De två pratande verkmästarna var plötsligt försvunna, på bråkdelen av en sekund var kammaren plötsligt svart invändigt, fullkomligt svart, som om en svart ljudlös explosion hade inträffat. Den stod visserligen kvar, men på ett överkligt fasansfullt sätt. Under några ljudlösa sekunder stod allt stilla, så öppnades dörren av en gestalt, som alldeles nyss varit verkmästare Carlssons lilla prydliga skepnad. Den svartglänsande satinjackan glänste inte mer, ansiktet med den lilla mustaschen skulle ha ställt en sudanneger i skuggan, glasögonen var svarta som Greta Garbos och att hans skjorta en gång skulle bli vit igen kunde inte ens nutida tvättmedelsannonser våga lova. Kort sagt, verkmästare Carlsson var svart, absolut svart. Han utstötte ett vrål, som hördes över hela verkstaden och bröt den onaturliga stillheten samt pekade upp mot trappan. En lärling som först hade börjat fatta något, sprang upp för trappan och kom just lagom för att hindra Pihl från att öppna kranen en gång till.

Den intelligente läsaren har säkert förstått den oanade följderna av Bogrens goda idé för att få avloppet rent. Den svarta illaluktande avloppsmassan hade tillsammans med lämplig mängd vatten träffat taket nerinunder med oerhörd kraft och där finfördelats till millioner droppar som trängde in överallt och med detta fantastiska resultat.

Inne på kammaren var allt svart. Aldrig någonsin har någon på så kort tid kunnat så väl sprutmåla så stor yta. Här kommer våra moderna sprutpistoler till korta. Allt var svart: papper, böcker, spegel, allt. Och lukten, den var fruktansvärd, påminde mest om sk-t, men saknade dess tolerabla nyans av mänsklig bouquet.

Forts. på sid. 30

VARVSMINNE

Forts från sid. 22

Verkmästare Gäderlunds utseende stod inte Carlssons efter. Den grå kostymen var inte längre grå, hans ansikte var fruktansvärt mörkt och de fula ord som kom ur hans mun, skulle fått mörksens furste att blekna.

Efter några minuter fick de fortfarande stirrande gubbarna se ännu en märklig syn. Framför sina till bristnings-

gränsen uppretade offer stod förman Bogren. De två skepnaderna öste alla språkets värsta tillmälen över honom, Carlsson stel med händerna i sidan och Gäderlund vilt svängande med sina svarta armar. Då tog Bogren sakta upp en smutsig trasselsudd från fickan och började torka sin verkmästare i ansiktet. Han torkade lugnt och försiktigt.

Emil H